

8.7.- La música de les paraules i les frases. Le style c'est moi.

Crec que no hem de reservar per al poeta la capacitat musical del llenguatge. El prosista també pot prendre's el devenir del text com un devenir musical. Podem fer la prova llegint en veu alta textos diferents. Sovint ens trobarem amb textos secs, durs d'oïda, que es limiten a explicar allò que l'autor té intenció d'explicar. De tant en tant topem amb textos que expliquen el que l'autor vol que expliquin però que adquireixen valor per ells mateixos perquè la sola manera com està construïda la cadència de les frases i la tria que s'ha fet de les paraules i de la seva sonoritat, ens converteixen el text en un plaer per ell mateix. I si algun cop ho he experimentat com a lector, no vull renunciar-hi com a escriptor. Això vol dir que pretenc que la meua prosa tingui música interna; les frases tenen la llargària que han de tenir i els paràgrafs també. La col·locació de cada paraula està pensada tant per la seva necessitat d'aparició, com per l'efecte que produeix en el conjunt. I tot plegat té, per tant, una intenció profunda perquè així expliquem més d'una cosa a la vegada: ho diem tot, com a la vida. Aprofitem el valor connotatiu de les paraules i del so de les paraules o de la seva música dins de la frase. Això, com es pot comprendre, és una declaració de principis; no estic dient que consideri que ho hagi aconseguit sempre. I a més, ens porta al concepte de *tempo* que és més musical que literari, i que no és exactament la rapidesa o morositat de la prosa sinó com aquesta velocitat, lenta o ràpida, *actua* en el desenvolupament de la història i dels personatges. A mi, que em fa l'efecte que tendeixo cap a un tempo accelerat, cap a una presentació intempestiva de personatges i cap a una certa quantitat d'anècdota, m'atrau el pol oposat d'Henry James, un home d'una solvència miniaturista capaç d'arribar fins al matís psicològic més tènue; en James el valor i el significat d'un gest, d'una ganyota, d'un mot no dit, és essencial. Com a lector em fa l'efecte d'anar pelant capes de ceba, a mesura que llegeixo els seus personatges. Hi ressonen més les coses no dites que les explicitades. Els seus són personatges curulls de pensaments i reflexions, que estan bullint per dins però que són capaços de tancar-se per elegància. I, és clar, l'obra avança lentament, quasi de manera immòbil, quasi amb un *tempo* impossible. James és capaç de passar-se cinquanta pàgines obrint una porta. A mi, que m'agrada que la porta ja estigui oberta, aquesta manera de fer de James em fascina.

L'escriptor més que ningú altre pot valorar la força expressiva de la llengua. Probablement, aquesta valoració no és apriorística, teòrica, basada en l'experiència

d'altri, sinó que va entrant paulatinament en l'interior de l'escriptor a mesura que llegeix i escriu. T'adones que tots els recursos que fas servir, per més tècnics que siguin, van a parar al camp de l'estil. Concebo la novel·la com un tot unitari, de la mateixa manera com el poeta pot concebre un poema, posem per cas un sonet. El poeta treballa amb dedicació tots els versos, les relacions rímiques i rítmiques, l'ordre de les paraules, la naturalesa d'aquestes paraules... I el poema és el conjunt i tot el que el conjunt suggereix en el lector. Doncs per a mi, amb la novel·la passa el mateix. La diferència és que és més incòmode i llarg de fer perquè una novel·la és més extensa que un sonet. Però el novel·lista ha de ser amo de totes les decisions pel que fa a la inclusió de totes les paraules; ha de ser amo del tipus de diàleg que fa servir; dels diferents registres lingüístics dels personatges, del to diferencial entre les veus dels personatges i la veu del narrador si n'hi ha. I sap que els trops i altres recursos estilístics ajuden a donar força expressiva al text; ajuden a fer ressaltar l'emoció del signe que sigui. Al final arribes a la conclusió que tot és estil, que l'ús concret del llenguatge és allò que defineix més la persona que hi ha dins del text, que tu ets estil.

Quan em convé, per respectar l'ondulació (subjectiva) de la frase, opto per fer servir la barreja d'estil directe i indirecte de tal manera que la veu del narrador de vegades s'ajunta i quasi es confon amb la veu dels personatges. El resultat demana potser una major atenció per part del lector però crec que el fa entrar més globalment en el món proposat. O aquesta és la intenció.

Hi ha autors el record més important dels quals el tenim del seu estil. Fóra el cas de Gustave Flaubert, Gabriel Miró, James Joyce, J.V. Foix o Marcel Proust. Reitero la proclama: quin és el meu desideràtum? Com a lector, tot m'agrada si és bo. Com a escriptor, ho voldria tot: ser profund i necessari pel que dic i pel com ho dic.

El sentit de la ficció Ed Proa. B 1999